

6. Методологія проведення антикорупційної експертизи: Затв. Наказом Міністерства юстиції України від 24.04.2017 № 1395/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1395323-17#Text>

7. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 № URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>

8. Рекомендація № R (80) 2 Комітету Міністрів Ради Європи стосовно здійснення адміністративними органами дискреційних повноважень Додаток до Рекомендації № R(80)2 Комітету Міністрів Ради Європи від 11.03.1980

9. Жильцов О.Л. Поняття і підстави судової дискреції (суддівського розсуду). *Юридичний бюлетень*. Вип. 4. 2017. С. 8-17.

10. Іванюк В.І. Дискреційні повноваження судді як одна із детермінант корупції судової гілки влади. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Вис. 3(9). С. 160-163.

11. Анісімов О.В. Конституційні засади судової дискреції як гарантії самоостійності та ефективності судової влади: дис. ...доктора філософії 081 Право Ужгород, 2021. 231 с.

12. Білостоцький О.В. Дискреційні повноваження судді: проблеми теорії та практики: дис. ...доктора філософії 081 Право Одеса, 2023. 240 с.

13. Білостоцький О.В. Ознаки (характерні риси) дискреційних повноважень судді. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. Вип. 5 С. 26-29.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-120>

ЕКСПЕРТИЗА НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ

Галай Антон Юрійович

аспірант

Одеський державний університет внутрішніх справ

м. Одеса, Україна

ORCID ID: 0009-0005-5170-6497

Судова експертиза – це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду [3].

Аналізуючи певну інформацію, судова експертиза надає відповідь у такій формі, яка є зрозумілою та більш прийнятною для сторін кримінального провадження [5, с. 340]. Крім того, судова експертиза є найбільш інформативною формою застосування спеціальних знань. Її сутність полягає в дослідженні експертом представлених слідчим у його розпорядження об'єктів і матеріалів, які були виявлені останнім у ході здійснення тих чи інших слідчих (розшукових) дій з метою встановлення фактичних обставин, що мають значення для проведення досудового розслідування по кримінальним правопорушенням, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання [6, с. 184].

У кримінальних провадженнях за фактами незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів обов'язковим є призначення судової експертизи для встановлення виду, назви і властивостей наркотичного засобу, психотропної речовини, аналога такого засобу, речовини або прекурсора, їх походження, способу виготовлення чи переробки, належності наркотиковмісних рослин, а у кримінальному провадженні обов'язково має бути висновок експерта з цих питань [4]. Таке положення пояснюється тим, що іншим шляхом неможливо встановити чи є виявлена речовина наркотичною або психотропною, що є необхідним для розслідування та притягнення осіб, винних у вчиненні злочину до кримінальної відповідальності.

У практиці виявлення, розкриття та досудового розслідування злочинів у сфері наркобізнесу дослідженню підлягають такі види наркотичних засобів та психотропних речовин: продукти переробки конопель у вигляді подрібнених частин цієї рослини (гашиш, анаша, марихуана) або зв'язаних у букет; смоли конопель (таблетки чорного або буро-коричневого кольору); продукти переробки маку опійного у вигляді опію-сирцю; героїн (діацетил-морфін – кристалічна речовина білого кольору); синтетичні наркотики (метадон, амфетамін, засоби на основі алкалоїдів опійної групи); фармацевтичні препарати тощо [7, с. 297-298].

Виявлені та вилучені під час проведення досудового розслідування речовини направляються на експертизу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів з метою дослідження та встановлення їх приналежності до наркотичних або психотропних. Відповідно до Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженій наказом МЮ України від 08.10.1998 № 53/5 експертиза наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів є частиною криміналістичної експертизи матеріалів, речовин та виробів і вирішує такі основні завдання:

1) виявлення на предметах обстановки місця події (предметах-носіях) мікрочастинок або мікрослідів певних матеріалів і речовин (частинок фарби, слідів паливно-мастильних матеріалів, слідів металізації, мікрОВОЛОКОН, частинок наркотичних засобів тощо);

2) визначення роду (виду) матеріалів і речовин за класифікаціями, що існують у науці, техніці та на виробництві (за хімічним складом, фізичними властивостями, призначенням тощо);

3) установлення спільної родової (групової) належності матеріалів і речовин;

4) установлення походження матеріалів і речовин з певного джерела [2].

Предмет судової експертизи наркотичних засобів визначають як фактичні дані щодо обставин кримінального провадження, котрі встановлюються на основі спеціальних знань про наркотичні засоби, дослідження об'єктів та інших матеріалів провадження, у зв'язку з якими призначено експертизу. Об'єктами досліджень у цьому випадку стають наркотичні засоби, сильнодіючі та психотропні речовини, їх аналоги, матеріали й лабораторне та інше обладнання, що використовуються для їх виготовлення і споживання. Окрім того, до об'єктів цього виду судової експертизи відносять речовини, камуфльовані під наркотичні, сильнодіючі або психотропні, а також предмети із слідами наркотичних засобів [7, с. 298].

Під час проведення експертизи наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів вирішуються такі питання:

1) Чи є на предметі-носії (зазначається, на якому саме) сліди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів? Якщо є, то яких саме?

2) Чи є даний засіб наркотичним засобом, психотропною речовиною, їх аналогом або прекурсором і яким (якою) саме?

3) Чи мають дані наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги або прекурсори спільну родову (групову) належність?

4) Чи мають дані наркотичні засоби, психотропні речовини спільне джерело походження за якісним та відносним кількісним складом [2].

Науковці відзначають, що за допомогою експертизи наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів також встановлюється: чи є вилучена речовина наркотичною, якого вона виду; який вміст наркотичного засобу в сумішах і розчинах; чи є сліди наркотику на наданих експертові предметах; до якого виду належать направлені на експертизу рослини і чи є вони нарковмісними; чи утворювали речовини єдине ціле (одну масу); чи мають вилучені речовини загальне джерело походження за способом (технологією) виготовлення, умовами зберігання, використаній вихідній сировині,

місцем виростання рослинної сировини; коли було виготовлено наркотичні засоби; як довго вони зберігалися; де і в чому вони зберігалися, перевозилися; який спосіб виготовлення наркотичного засобу [1, с. 187].

Також можуть вирішуватися ідентифікаційні питання щодо приналежності єдиній масі або єдиному джерелу походження. Для відповіді на питання щодо способу виготовлення, експерту потрібні, поряд зі зразками досліджуваних речовин, предмети (знаряддя), які могли бути використані при виготовленні наркотичних засобів (пресформи, сита, шматки тканини, ножі, скребки, ваги та ін.) [5, с. 342].

Література:

1. Криміналістика : навчально-методичний посібник / Тіщенко В. В., Подобний О. О. Одеса : Видавництво «Юридика», 2022. 236 с.
2. Постанова Пленуму Верховного суду України від 26.04.2002 № 4 «Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-02#Text> (дата звернення 17.02.2024).
3. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>. (дата звернення 17.02.2024).
4. Про судову експертизу : закон України від 25.02.1994 № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення 23.02.2024).
5. Пчолкін В.Д., Мигаленко П.С. Проведення судових експертиз в ході розслідування схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану. Харків, 2022. С.338-343. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/bee2b28a-95c6-4447-92fa-a7c1d03073c9/content> (дата звернення 19.02.2024).
6. Рівчаренко О.А. Експертизи у кримінальних провадженнях, відкритих за фактом незаконного обігу обладнання для виготовлення наркотичних засобів та психотропних речовин. Право і суспільство. 2016. № 2 (2). С. 183-188. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2016/2_2016/part_2/35.pdf (дата звернення 20.02.2024).
7. Розслідування окремих видів злочинів : навчальний посібник / О.В. Бишевец, М.А. Погорєцький, Д.Б. Сергєєва та ін.; за ред. М.А. Погорєцького та Д.Б. Сергєєвої. Київ : Алерта, 2015. 536 с.